

De EDAH Museum Courant

Jaargang 3 Nummer 9 september 2014 Redactie: museumcourant@online.nl

Het EDAH MUSEUM en de JEUGD.....

Duizenden bezoekers waren er reeds getuigen van dat onze medewerkers (vrijwilligers) borg staan voor een gepaste presentatie van het erfgoed in de detailhandel van levensmiddelen, een “huislijk verblijf” en een inhoudsvolle rondleiding.

Duizenden bezoekers gaan volgen, en de reserveringen in groepsverband, uit het hele land, bewijzen dat we met al onze inspanningen een zeer succesvol museum in de markt hebben gezet.

Toch zijn we met dit totaal nog niet tevreden! Wij willen nog meer betekenen en dat zoeken we ook in de “toekomst”: letterlijk en figuurlijk in de jeugd!

Op basis van het succes van ons klassikaal uit te voeren kleuterproject “Overgisteren” (+/- 400 kinderen per jaar) werd door onze vrijwilligers met een onderwijsachtergrond een programma ontwikkeld voor de leerlingen van de basisscholen groep 7 en 8. Ook dit programma kreeg een enthousiast onthaal en functioneert naar tevredenheid.

Nu wordt – mede op het resultaat van bovenstaande – door het middelbaar onderwijs (ROC en Knippenberg college) ons naar mogelijkheden gevraagd voor hun leerlingen. Opnieuw hebben onze vrijwilligers zich weer ingespannen en het resultaat komt nog in deze maand september met leerlingen van het ROC in (experimentele) uitvoering. Ook hier zal het bezoek klassikaal zijn en in groepsverband middels opdrachten worden uitgevoerd.

Onze doelstelling in deze is kinderen op een speelse wijze meer kennis van het verleden bij te brengen, ook de waarde van het erfgoed onder ogen te brengen en wellicht een eerste inzicht te verschaffen in toekomstmogelijkheden in voeding en detailhandel.

Wij zijn trots op onze medewerkers die zich voor deze jeugdprogramma's inzetten en zijn gelukkig dat we ons deze opzet en uitvoeringen ook financieel kunnen veroorloven.

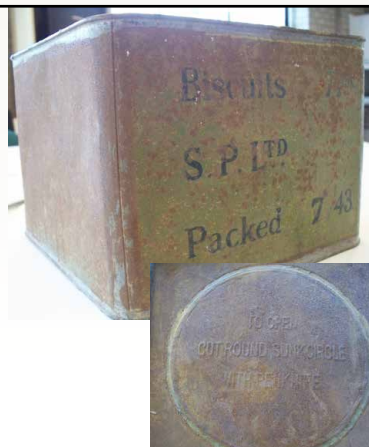
Met deze drie programma's voelen we ons schatrijk omdat we naast alle tevredenheid van de volwassen bezoekers dit ook van de jeugd, de leerkrachten van de scholen en de ouders mogen ervaren.

Thieu de Wit
voorzitter

Opmerkelijke objecten in het museum:

Midden in de uitgebreide blikenpresentatie van het museum staat een bijzonder blik.

Het is zeker wat uiterlijk betreft niet het fraaiste voorwerp. Maar de geschiedenis is wel bijzonder. In het blik zitten nog Biscuits uit de Tweede Wereldoorlog, achter gelaten door Engelse militairen tijdens hun tocht van Normandië naar het noorden. Nu wij in Brabant 70 jaar bevrijding gedenken met een herhaling van de Market-Garden-tocht is dit een heel toepasselijk object. Het museum kreeg het blik van een bezoeker uit België.

De kassa moet rinkelen.

Het kasregister heeft zich door de jaren ontwikkeld van een mechanisch- en elektronisch apparaat tot de scan- en de zelfscankassa. Ze groeide uit van telmachine met geldlade tot een geavanceerde computer met tal van andere aanvullende functies. In het museum een aantal exemplaren. De hier afgebeelde stond in 1913 in een winkel te Brunssum Limburg. Toen al had dit apparaat zes geldladen en zes sleutels voor het registerdeel.

De uitvinding van de kassa was geen toeval. Ze is uitgevonden uit wanhoop door James Ritty, een barkeeper uit Ohio 1870. Zijn saloon was altijd gevuld met klanten en toch werd hij er niet rijk van. Men

betaalde met klinkende munt en deze belandde in een geldkist. Ritty had in zijn saloon personeel achter de bar. In die tijd was diefstal door personeel ook niet ongebruikelijk. Ritty nam weliswaar herhaaldelijk andere barkeepers aan, het hielp niet. Er lekte geld weg tot hij een zenuwzinking nabij was. Om tot rust te komen ging Ritty in 1878 op een cruise naar Europa. Op het schip raakte hij bevriend met de machinist en bracht uren door in de machinekamer. Daar bestudeerde hij de werking van een mechanisme dat het aantal omwentelingen van de schepsschroeven registreerde. Ritty dacht dat hij een soortgelijk mechanisme kon bouwen voor de hoeveelheden geld die door zijn klanten betaald werden. Bij aankomst in Europa maakte hij direct rechtsomkeer om samen met zijn broer, een bekwaam mechanicus, te werken aan een prototype. Ritty's eerste machine had het uiterlijk van een klok. Het mechanisme telde de dagomzet. De verkopen werden aan de klanten getoond zoals een klok de tijd weergeeft. In plaats van uren en minuten las je de dollars en centen af. Pas bij een derde model werd het register bruikbaar. De bedragen wer-

den niet meer weergegeven door een klok, er verschenen opspringende vlaggentje en er liep een papieren rol mee. Waar bedragen in werden geponst. Deze versie werd door Ritty gepatenteerd en werd bekend als "Ritty's Onomkoopbare Kassier". Ondanks alles slaagden James en zijn broer er niet in deze kassa aan de man te brengen. Winkeliers beschouwden dit toestel als een "dievenlokker". Uiteindelijk verkoopt Ritty twee gemechaniseerde kasregisters aan J.H. Patterson. Patterson was zo onder de indruk van deze machines dat hij in 1884 het bedrijfje van de twee broers opkocht. Een belangrijk onderdeel werd er toen aan toegevoegd; een bel die rinkelt bij iedere transactie. We kennen inmiddels de uitdrukking; De kassa moet rinkelen. Patterson veranderde de naam van het bedrijf in National Cash Register Company. In korte tijd kwamen er verbeterde versies op de markt. NCR werd de maker van 's werelds eerste series mechanische kasregisters en het zou in korte tijd uitgroeien tot marktleider. Het apparaat in het museum is ook een NCR-kassa, hij rinkelt niet meer, maar staat er wel te pronken.

Anton Weterings
bron wikipedia

SPECERIJEN EN KRUIDEN

Door Jack Michielsen

In de vorige editie hebben we aandacht besteed aan specerijen en kruiden, met wat achtergrond informatie. Hierbij een vervolg:

Melegueta peper

Afkomstig uit West-Afrika. Ook wel Paradijskorrels genoemd. Wordt nu vooral in Ghana-Liberia-Nigeria en Kameroen gebruikt. Voorheen ook wel in Europa.

Zwarte peper

Peper groeit als bessen aan een tropische slingerplant. "Piper Nigrum"
Scherpe smaak d.m.v. het bestanddeel: Piperine. De plant groeit vooral in India-Indonesië- Maleisië- Brazilië- en Vietnam. Peper wordt gebruikt in korrelvorm en gemalen vorm. Peper is altijd een dure handelswaar geweest. Vandaar de uitdrukking: "Peper duur". Naast zwarte peper is er ook witte en groene peper.

Cacao bonen

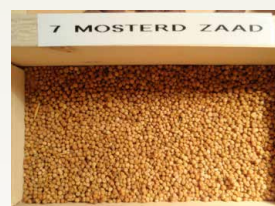
De cacaoboom wordt geteeld in landen rond de Evenaar en levert de cacao bonen, waarvan onder meer chocolade wordt gemaakt. De bonen zitten in de langwerpige vruchten van de boom. Elke vrucht bevat ong. 40 – 50 bonen. Nederland heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in de cacaohandel. Amsterdam is nog altijd de belangrijkste wereldhaven voor cacao. Jaarlijks worden hier ca. 500.000 ton bonen overgeslagen.

Mosterdzaad

De mosterdplant is een eenjarige plant met gele bloemen en wordt vaak verward met koolzaad, waar het verwant aan is. Het is het kleinste van alle zaden. Mosterd is al héél oud. Zowel de Grieken als de Romeinen kenden mosterd.

Wordt vervolgd

Flyers uitdelen op de Markt in Helmond om de zaterdagopening bekend te maken!

www.edahmuseum.nl

Oostende 167 | Helmond | (tussen Julianabrug en tankstation) | Tel. 06-41191491 | Email: info@edahmuseum.nl

Team ‘EDAH-museum’ in Fiets4daagse.

Op 15 juli ging dit jaar de 39e fiets4daagse van start. Ook dit jaar fungeerde Stiphout weer als start- en finishplaats. Een fietstocht die, over 4 dagen verdeeld, een kleine 3.200 deelnemers telde. De Stiphoutse organisatie had het ook dit jaar weer voortreffelijk geregeld. De parcoursbouwers en-uitzetters lieten de deelnemers,

jong en oud, genieten van het vele natuurschoon dat in een straal van 15 kilometer vanuit Stiphout, rijkelijk voor handen is. De tochten voerden over veilige fietspaden, zo af en

door Helmond; waar men bij de plaatselijke trots Het Kasteel een schilderijfoto kon (laten) maken; een bezoek aan het stationskwartier dat als een feniks uit de maandenlange bouwput verrezen is en met als onderdoorgang de Nelson Mandela-tunnel was meer dan de moeite waard. Een aanwinst voor Helmond.

Gehuld in de shirts van de EDAH, het bekende rood en geel, en het EDAH-petje als beschermer tegen een mogelijke zonnesteek heeft Henny Verhorevoort met haar gezin en bekenden ook aan deze fiets4daagse met plezier en wat geluk deelgenomen.

Ook dit ‘lotje’ was haar gunstig gezind. Tijdens de prijsuitreiking van de door iedereen begeerde fiets, mocht Henny’s dochter, van het door de speaker genoemde graag geziene team de gewonnen fiets in ontvangst nemen.

Bijna 3.200 deelnemers, jong en oud, op kinder- stads- sport- race- of elektrische fietsen waren van de partij. U ook volgend jaar? Houdt wel in dat u in de dagen van 21 tot en met 24 juli het EDAH-museum niet kunt bezoeken of als vrijwilliger kan worden ingezet.

Groetjes

Henny Verhorevoort – Duijvelaar
vrijwilliger van het museum

toe een van te voren duidelijk aangegeven gevaarlijke kruising overstekend, door bospas-sages, stille landweggetjes met interessante bezichtigingen aan onze broodnodige agrariërs. Ook werd een aangrenzend dorp of stad aangedaan.

De laatste dag van de fietstocht ging onder andere ook

Museumpraatjes

Buisman: voor in de koffie? Ik deed er altijd water bij en smeerde mijn benen er mee in. Die werden hartstikke bruin. Alleen gingen we een keer uit met mooie witte sokjes aan. Zo ging dat vroeger. Maar toen begon het te regenen en kwam ik thuis met bruine sokjes en gestreepte benen!

Typemachine: Jongen: Dat is handig. De letters komen direct op het papier. Dan heb je geen printer meer nodig!

Verse worst: Rondleider legt uit hoe worst gemaakt wordt van varkensvlees. Reactie van gast: nou, ik vind het maar een vies verhaal-tje. Ik hoef voorlopig geen worst meer.

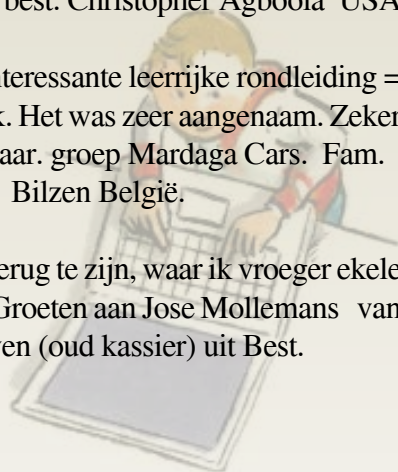
De rode polo: Enkele dames staan bij de rode polo's te twijfelen of ze er een zullen kopen. Zegt een van de dames: je kunt hem altijd nog als nachthemd aan. Zegt de andere dame: nee, nee, geen rood aantrekken in bed, daar word je zo opgewonden van!

Opgetekend in het gastenboek

- Prachtig Museum! We komen gauw terug.
John Bronkhorst uit Bergeijk.
- Erg leerzaam en leuk!! Bedankt voor de service
SWZ Zorg.
- Nostalgie in Optima Forma. F. Lavell
- Zeer interessant. Komen nog eens terug met de
kleinkinderen. Fam. V.d. Moosdijk uit Son en
Breugel.
- Voor de derde maal geweest en nog steeds interes-
sant, komen zeker nog eens terug. Sjan v. Dongen
uit Handel.
- Ik heb een oudtante van 95 jaar, heeft vroeger een
oud kruidenierswinkeltje gehad.
- Herdenking van onze vader z'n 100ste geboortedag.
Een hele leuke rondleiding, Meneer heeft een goede
uitleg gegeven. (Helaas ontbreekt de naam van de
bezoeker).
- We kwamen tijd te kort, uitleg was prima, voor her-
haling vatbaar. KBO Eindhoven.
- Wishing you all the best. Christopher Agboola USA
- Fijne ontvangst + interessante leerrijke rondleiding =
een geslaagd bezoek. Het was zeer aangenaam. Zeker
voor herhaling vatbaar. groep Mardaga Cars. Fam.
Mardaga-Meesters Bilzen België.
- Heel leuk om even terug te zijn, waar ik vroeger ekele
jaren gewerkt heb. Groeten aan Jose Mollemans van
Peter van Vroenhoven (oud kassier) uit Best.

Rubriekje "Prietpraat"

*Zijn uitspraken van kinderen van
4 tot 6 jaar van het kleuterproject.
opgeschreven door Ineke van
Duinhoven.*

Moeder als leidster van een
groepje van 6 kleuters die gul-
denmuntjes sorteren in een kas-
salade: deze kassa is 80 jaar oud.
Zegt een van de kleuters: "waren
er toen al mensen dan?"

Twee meisjes gaan naar de wc
met een medewerkster, die hun
net gemalen koffie even opzij
legt: mevrouw, de wc was hele-

maal niet zo oud in dit museum,
hoor, maar die mevrouw heeft
wel onze koffie gejat.

Jongetje onder aan de trap: dit is
een oud museum, dit is dus een
hele oude trap. Als ik er nou maar
op durf.

Meisje bij het zien van de
koffieruimte met alle tafels: Ja,
hee, we komen hier niet eten!

Jongetje bij binnenkomen van de
koffieruimte, neemt plaats aan
tafel en zegt: "doe mij maar een
ijsthee".

Jongetje trekt zijn jas aan om naar
huis te gaan. Meisje lacht "ha, ha,
hij heeft zijn jas binnensteboven
aan".

Jongetje bij het vertellen dat ze
onze koffer bij de bushalte heb-
ben gevonden: "Stom zeg, je kunt
in de bus toch wel door het raam
kijken!"

Het project Hetty en Auke

Met groot succes vindt in het EDAH Museum al weer een paar jaar het project “Overgisteren” plaats. Dit project is bestemd voor de kleuters van de laagste klassen van de basisschool. Het succes van dit project was de aanleiding om ook voor de klassen 7 en 8 van de basisschool een vergelijkbaar project op te zetten.

Maar hoe doe je dat? Wat moet de aanpak zijn voor deze groepkinderen tussen de 10 en 12 jaar?

Henk Snijders, voor-

malig directeur van een basisschool, geeft als projecttrekker in een gesprek met de redactie een toelichting.

De Stichting Erfgoed Brabant kon ons mede door ingrijpende bezuinigingen niet helpen. Een offerte van een gespecialiseerd bureau was voor ons oud-EDAH mensen te gortig. Dus dan pakken we het zelf aan!

Tot het corps vrijwilligers van het museum behoren ook een aantal personen die hun sporen in het onderwijs hebben verdiend. Zij weten natuurlijk het beste hoe zij leerlingen van een bepaalde leeftijdgroep kunnen benaderen. Als deze groepen het museum bezoeken dan moet hun aandacht, hun interesse

worden geprikkeld. Anders wordt zo'n museumbezoek een chaos en niet een kennismaking met een museum, dat hen na afloop heeft geboeid. Deze kennismaking is een van de dostellingen van deze projecten, evenals het beleven van de detailhandel, de distributie en productie van levensmiddelen.

Er zijn een achttal kaarten ontwikkeld voor een bezoek van ongeveer 1½ uur aan het museum. Vier kaarten omvatten informatie over een onderdeel van het museum met daaraan gekoppeld opdrachten om voorwerpen of teksten op te zoeken. Vier andere kaarten, de “Doe kaarten”, hebben betrekking op een te ondernemen activiteit: schrijven met kroontjespen, wegen, proeven en speuren.

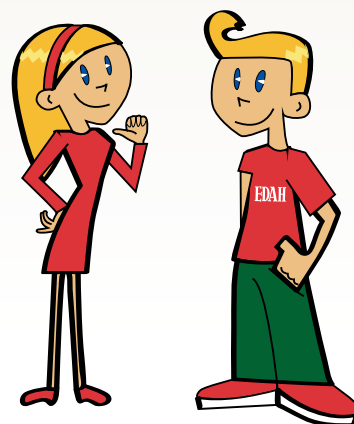
Voordat we “live gaan” heeft Henk met de projectgroep de opzet middels een drietal groepen van twee basisscholen getest. Her en der werd wat bijgeschaafd. Het enthousiasme van zowel de leerlingen als de leerkrachten was een stimulans om door te gaan.

Het project heeft een toepasselijk naam gekregen “Hetty en Auke” met een knipoog naar de twee directeuren die EDAH zo lang hebben geleid en ontwikkeld. Hetty en Auke komen de leerlingen ook als figuren tegen in het museum. Het komend najaar gaat het project volop van start. De scholen kunnen zich aanmelden via de site van Cultuurcontact Helmond.

In tegenstelling tot het kleuterproject maakt deze opzet géén onderdeel uit van een onderwijspakket. De scholen hebben al genoeg te doen, merkte Henk nog op.

Het project wordt verder ontwikkeld voor het voorgezet en middelbaar beroeps onderwijs. De uitdaging is ook hier, hoe een groep jongeren van 12 tot 18 te boeien met dat wat het EDAH Museum te bieden heeft. Welke taal spreekt hen hierbij aan en hoe spreken wij hen aan!

Wat hebben de kinderen genoten!! Het was super leuk! We komen graag terug. Vrije school Peelland, leerkracht groep 7

De kruidenier van Toen naar Nu

Vertelt door Marcel Sanders

Begin 20e eeuw, tijd van grote veranderingen.

Dankzij de voortschrijdende techniek veranderde ook in de inventaris van de kruidenierswinkel zeer veel. Rond de eeuwwisseling deed het kasregister, een Amerikaanse uitvinding, zijn intrede in Nederland, op de voet gevolgd

door de elektrische koffiemolen. Vanaf 1906 verving de snelweger het oude systeem van schaalbalansen en omstreeks 1908 werd de eerste vleessnijmachine op de markt gebracht. (Al deze objecten zijn in het EDAH museum te zien).

De traditionele winkelinrichting komt onder druk te staan. Daarbij moet wel bedacht worden dat er grote verschillen bestaan en nog lange tijd zullen blijven optreden tussen de 'deftige' grote-stadswinkels en die in de dorpen en volkswijken. Niettemin wordt ook in de breedte

de winkelaankleding belangrijker en zoiets als een etalage stilaan een substantieel onderdeel van het geheel. De visuele verkoop is begonnen. De grutterswarenkast – het buffet – kan daarin voorlopig nog dienst doen, de rustbanken in de betere comestibleszaken beginnen al in de weg te staan. De door de fabrikanten aangeleverde nieuwe verpakte waren zullen op enige termijn leiden tot reclame invullingen, die ook de winkeliers op nieuwe ideeën brengen. De algemene presentatie wordt dan ook nog vervolmaakt met betere en meer verlichting: van olielampen wordt overgeschakeld op gas- en daarna elektrisch licht. Voor de verdere winkelverfraaiing zorgen voorts de door de fabrikanten aangeleverde posters en displayvoorlopers. En de winkelformules van de grootwinkelbedrijven komen er ook al aan.

De volgende keer het ontstaan van het grootwinkelbedrijf en de dreiging die hiervan uitgaat voor de traditionele kruidenier.

www.edahmuseum.nl

Oostende 167 | Helmond | (tussen Julianabrug en tankstation) | Tel. 06-41191491 | Email: info@edahmuseum.nl